

WAŻNE ZMIANY W PROWADZENIU POSTĘPOWAŃ CYWILNYCH

Od 3 lipca 2021 roku niemal wszystkie rozprawy w sprawach cywilnych będą prowadzone zdalnie, sądy będą orzekać w obu instancjach w składzie jednego sędziego, a sąd będzie dokonywał doręczeń profesjonalnym pełnomocnikom przez system informatyczny. Nowe zasady będą miały zastosowanie także do postępowań cywilnych, które są już w toku.

Nowelizowane przepisy

Z dniem 3 lipca 2021 roku wchodzi w życie ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090). Ustawa wprowadza powyższe zasady nie w samym Kodeksie postępowania cywilnego a poprzez nowelizację ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późniejszymi zmianami). Kluczowe zmiany wprowadzono w art. 15zszs¹ - 15zszs¹¹ tej ustawy.

Nowe zasady będą miały zastosowanie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich.

Więcej rozpraw w trybie zdalnym

Nowe przepisy opierają się na zasadzie, że we wszystkich przypadkach, gdy jest to możliwe, posiedzenia sądowe powinny być prowadzone na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (posiedzenia zdalne). Sąd będzie mógł przeprowadzić posiedzenie w trybie stacjonarnym, tylko gdy będzie to konieczne i tylko jeżeli przeprowadzenie posiedzenia w budynku sądu nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nich uczestniczących.

Do uznania sądu pozostawiono kiedy przeprowadzenie posiedzenia w trybie tradycyjnym będzie "konieczne". W naszej ocenie za koniecznością przeprowadzenia tradycyjnej rozprawy będą przemawiały m.in. takie względy jak konieczność przeprowadzenia konfrontacji między świadkami, przesłuchanie świadka, któremu sąd lub strony planują okazywać materiał procesowy zgromadzony w aktach sprawy (choć praktyka pokazuje, że nawet takie czynności sądy niekiedy przeprowadzają na posiedzeniach zdalnych).

Zmieniono również zasady przeprowadzania posiedzeń niejawnych. Jeżeli nie będzie możliwości przeprowadzenia posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie posiedzenia w budynku sądu sąd uzna za niekonieczne, sąd będzie mógł procedować na posiedzeniu niejawnym. Dotychczas strony mogły się sprzeciwić przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego. Od teraz nie będą miały takiej możliwości.

Zmiany objęły także postępowanie przed Sądem Najwyższym. Dotychczas Sąd Najwyższy miał obowiązek przeprowadzenia rozprawy, jeżeli w sprawie występowało istotne zagadnienie prawne, a skarżący złożył w skardze kasacyjnej wnioski o rozpoznanie jej na rozprawie. Po wejściu w życie nowelizacji Sąd Najwyższy nie będzie takim wnioskiem związany. Nowy przepis znajdzie zastosowanie również do skarg kasacyjnych, które zostały już wniesione.

Udział świadka w posiedzeniu zdalnym

Osoby wezwane do sądu w celu złożenia zeznań w charakterze świadka powinny się upewnić z sądem lub stroną, która zgłosiła daną osobę na świadka, czy rozprawa będzie odbywała się w trybie zdalnym czy stacjonarnym.

Rozprawy zdalne prowadzone są w formie telekonferencji z wykorzystaniem popularnych komunikatorów służących do porozumiewania się na odległość, takich jak Microsoft Teams czy Cisco Webex. Choć świadek zeznaje poza budynkiem sądu, to powinien znajdować się w miejscu zgodnym z powagą wymiaru sprawiedliwości, jak np. w sali konferencyjnej czy w biurze, bez udziału osób trzecich.

Świadek, który nie posiada warunków umożliwiających udział w posiedzeniu zdalnym poza budynkiem sądu, może poinformować o tym sąd na co najmniej 5 dni przed wyznaczonym terminem posiedzenia zdalnego. W takim wypadku świadkowi zostanie zapewnione odpowiednie pomieszczenie w budynku sądu.

Rozpoznanie spraw w składzie jednego sędziego

Zgodnie z dotychczasową regułą sprawy w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego, a w drugiej instancji w składzie trzech sędziów. Wyjątek stanowi część spraw z zakresu prawa pracy oraz ze stosunków rodzinnych, która jest w pierwszej instancji rozpoznawana w składzie jednego sędziego, jako przewodniczącego, i dwóch ławników.

Od 3 lipca 2021 roku wszystkie sprawy w pierwszej i drugiej instancji sąd będzie rozpoznawał w składzie jednego sędziego. Na drodze wyjątku, prezes sądu będzie mógł zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy.

Sprawy, które przed 3 lipca 2021 roku sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu będą prowadzone przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi.

Wprowadzone zmiany mają przyspieszyć rozpoznanie spraw w sądach drugiej instancji. Ograniczenia wywołane pandemią COVID-19 spowodowały bowiem istotne spowolnienie rozpoznania spraw w sądach orzekających w składach wieloosobowych. Wśród prawników pojawiły się głosy krytyczne, że rozpoznanie sprawy w drugiej instancji odbije się negatywnie na jakości kontroli odwoławczej. Zarzuty te odpiera sam projektodawca, wskazując

w uzasadnieniu wprowadzonych zmian, że: "nie ma obiektywnych i sprawdzalnych danych pozwalających na przyjęcie, że wyrok wydany w składzie jednego sędziego jest mniej sprawiedliwy niż wydany w poszerzonym składzie, czy też że sprawa została mniej wnikliwie zbadana przez jednego sędziego niż trzech".

Nowy tryb doręczeń pism sądowych

Istotną zmianą dla profesjonalnych pełnomocników (adwokatów, radców prawnych oraz rzeczników patentowych) jest zmiana sposobu doręczeń pism sądowych, w tym m.in. orzeczeń, zawiadomień i wezwań. Począwszy od 3 lipca 2021 roku pisma te nie będą już doręczane przez operatora pocztowego, a jedynie będą umieszczane w tzw. portalu informacyjnym (dla sądów apelacji warszawskiej <https://portal.waw.sa.gov.pl/>). Sąd będzie mógł odstąpić od tej formy doręczenia, jeżeli doręczenie nie będzie możliwe ze względu na charakter pisma. Nowy tryb doręczeń nie będzie miał również zastosowania do pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu (np. odpowiedź na pozew powinna zostać doręczona w sposób dotychczasowy, przez operatora pocztowego).

Data doręczenia będzie data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w portalu informacyjnym. W przypadku braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym.

Rygor ten obowiązuje wszystkich adwokatów i radców prawnych, w tym tzw. *in-house lawyers*. W dużych organizacjach o rozbudowanych działach prawnych nowe zasady doręczeń mogą wymusić istotne zmiany procedur obiegu dokumentacji sądowej.

Nowy wymóg formalny

W pierwszym piśmie procesowym wnoszonym przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego należy podać adres poczty elektronicznej i numer telefonu przeznaczone do kontaktu z sądem.

Obowiązek podania adresu poczty elektronicznej oraz numeru telefonu dotyczy również spraw będących już w toku. W tych sprawach, w pierwszym piśmie procesowym wnoszonym po 3 lipca 2021 roku należy podać adres poczty elektronicznej i numer telefonu przeznaczone do kontaktu z sądem. Niewykonanie tego obowiązku będzie stanowiło brak formalny pisma.

Inne zmiany

Przywołane przez nas zmiany stanowią wyliczenie najważniejszych – naszym zdaniem – zmian w prowadzeniu postępowań cywilnych. Pełna lista zmian znajduje się w ustawie z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090).

Podsumowanie

Zmiany mogą budzić kontrowersje, w szczególności co do prowadzenia spraw w składach jednoosobowych. Wymuszają też zmianę wewnętrznych procedur obiegu dokumentacji sądowej i indywidualnych nawyków pełnomocników. Ale szereg zmian ma szansę usprawnić i przyspieszyć postępowania cywilne – czego praktyka bardzo potrzebuje. Doświadczenia zdobyte i rozwiązania

wpracowane dzięki pandemii COVID-19 mogą więc wejść na stałe do procedury cywilnej – z korzyścią dla wszystkich.

W razie pytań na temat wprowadzanych zmian, ich wpływu na postępowania w toku oraz praktycznych wskazówek na temat doręczeń przez portal informacyjny, zapraszamy do kontaktu.

KONTAKT

Marcin Ciemiński
Partner

T + 48 22429 9515
E marcin.cieminski
@cliffordchance.com

Michał Drwal
Counsel

T +48 22429 9546
E michal.drwal
@cliffordchance.com

Łukasz Piergies
Advocate

T +48 22429 9433
E lukasz.piergies
@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich istotnych zagadnień i nie obejmuje wszystkich aspektów przedstawionych zagadnień. Niniejsza publikacja nie stanowi porady prawnej ani żadnej innej porady.

www.cliffordchance.com

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660
Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2021

Clifford Chance, Janicka, Krużewski,
Namiotkiewicz i wspólnicy spółka
komandytowa

Abu Dhabi • Amsterdam • Barcelona • Beijing •
Brussels • Bucharest • Casablanca • Delhi •
Dubai • Düsseldorf • Frankfurt • Hong Kong •
Istanbul • London • Luxembourg • Madrid •
Milan • Moscow • Munich • Newcastle • New
York • Paris • Perth • Prague • Rome • São
Paulo • Shanghai • Singapore • Sydney •
Tokyo • Warsaw • Washington, D.C.

Clifford Chance has a co-operation agreement
with Abuhimed Alsheikh Alhagbani Law Firm
in Riyadh.

Clifford Chance has a best friends relationship
with Redcliffe Partners in Ukraine.